Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 149 (10.826). Львів, пятниця 9. липня 1926. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячна: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За зміну конституції.

Дальша дискусія в соймі. — Промова мін. Маковського. — Пос. Хруцький за відкиненням урядового проекту. — Проєкт відіслано до конституційної комісії. — Уряд домагається ухвалення законопроєкту про зміну конституції до 20. ц. м. — З адміністраційної комісії.

Варшава, 7. липня 1926.

Вчора радив сойм цілий день. Передполуднем ведено дальше конституційну дискусію, при чому забирали голос численні бесідники. Промовляв також міністер справедливости Маковський, якого появу на трибуні група пос. Воєвудзкого приняла демонстраційними окликами: „Домагаємося амнестії для політичних вязнів!"

Маковський заявив: У нашій конституції є багато постанов, що не відповідають поглядам деяких партій, груп, одиниць. Уряд виступає з предложенням змін тільки тих постанов, зміни яких вимагає сильна орг нізація й істнування держави. Творці нашої конституції добре розуміли еволюцію демократичних понять, але не виказали того на ділі. З бігом часу утворилася така ситуація, в якій неможливо було погодити конституцію з вимогами добра народу. Мусів прийти майський переворот.

Держава є господарством, що спирається на грошах, які платить громадянство. Буджет мусить запроєктувати уряд, ухвалити парлямент і виконати уряд. Обидва органи мусять виконати свій обовязок вчасно. То один внесок уряду. Справа тут не в політичній програмі, тільки в ощадности і пляновости в господарці. З тою метою буджет мусить бути ухвалений до 1. січня. Внесок уряду стоїть твердо на грунті парляментаризму. Польський уряд не хоче бути лише соймовою комісією, а хоче мати владу і бути справжнім урядом, після чого його можна робити відповідальним.

Уряд бажає, щоби до конституції ввести можливість уділювати уповноважнення на час, потрібний для заведення правного порядку.

В дискусії говорив м. ин. пос, Хруцький, що прилучається до внеску ППС. на відкинення урядового проєкту.

Пополудні приступлено в соймі до голосування над внеском ППС. на відкинення уряд. проєкту про зміну конституції. Внесення це перепало. Урядовий законопроєкт відіслано до конституційної комісії, яка зараз вибрала референтом пос. Хацінського.

Вчора перед полуднем прем. Бартель був у соймі і відбув одногодинну конференцію з марш. Ратаєм. Обидва радили над устійненням праць сойму в справі зміни конституції, при чому Бартель заявив, що уряд домагається ухвалення урядових проєктів зміни конституції найпізніше до дня 20. липня ц. р. Уряд задумує розпочати інтензивні праці, одначе до того потребує безумовно повновластей, заключених в урядовому проєкті. Тому, що сойм не в силі ухвалити в скорому речинці найпотрібніших для держави законів, уряд мусить мати змогу декретувати їх на основі ухваленої зміни конституції. Марш. Ратай висловив погляд, що сойм поладнає цю справу в речинці, якого вимагає уряд.

На вчорашньому засіданні соймової адміністраційної комісії пос. Інслер (Жид. Клюб) поставив внесення на уневажнення дотеперішніх ухвал комісії, бож це недопустима річ, щоб одночасно з засіданням сойму могла радити й комісія. За внеском заявився і пос. Тугут (Клюб Праці), що ухвали комісії в часі нарад сойму уважає комедією, негідною парляментаризму. Всеж таки внесення пос. Інслера перепало, після чого пос. Тугут покинув салю комісії.

В дальшій дискусії ухвалювано окремі точки законопроєкту в справі самоврядування. Посли нац. меншостей ставили при тому численні річеві поправки, мотивуючи їх в межах регуляміну.

Характеристична річ, що представник уряду заявив на вчорашньому засіданні комісії, що уряд не може приноровлюватися до тих проєктів, над якими радить тепер адміністраційна комісія, або уряд виробляє свої тези, які предложить соймові. З уваги на цю заяву пос. Яремич (Білорус) поставив внесення на відложення засідання комісії. Це внесення перепало теж.

Довша дискусія розвинулася над ст. 41. проєкту, що говорить про організацію магістратів. Пос. Інслер поставив внесення на відложення дискусії над цим проєктом з тим, щоб його обговорити разом з постановами про організацію міських рад. Це внесення відкинено, після чого бесідник представив становище Жидівського Клюбу, який стоїть на становищі, що міські ради як самоврядні організації, що походять з вибору, повинні мати повну владу в громаді.

Біржа.

Гроші.

Курс американських долярів в Банку Польськім і офіційній варшавській біржі зістається без змін 9·15 за дол. в готівці і 9·20 за дев. ам. Агенція Всходня подає з Варшави приватний курс доляра 9·40 до 9·45. Поза біржою тенденція для доляра була нестала. До полудня доляр стояв 9·55.

Збіжжа.

На біржі — трансакції в ячменю і вівсі. Сильне запропоновання хлібних збіж при повнім браку попиту. Поза біржою трансакції в збіжу нового збору з терміном достави до 1. вересня б. р. Плачено за пшеницю 28·35 зол., за жито 18·9.

Зміна конституції.

Львів, 8. липня 1926.

Від хвилі „морально-санаційного" перевороту польська громадська думка занята змаганнями до „направи" Річипосполитої. Не можна сказати, щоб і до того часу не виринали думки, не зазначувалися погляди, негувалися проєкти щодо зміни польської конституції і виборчої ординації до законодатних установ. Відомі є в тій справі передпереворотові проєкти центрово-правих польських партій, тих самих, які так ганебно списалися підчас акції марш. Пілсудського. Та з моментом насильної виміни людей, а частинно й мізків на керуючих становищах в польській державній машині „реформаторські" операції на трупі березневої конституції переводять усі польські політичні хірурги зправа і зліва, репрезентанти державної екзекутиви і носії та персоніфікатори польської законодатности.

Під впливом ударів життя і крісових кольб марш. Пілсудського всі вони прийшли до пересвідчення, що „źle się dzieje w państwie duńskiem" та що всім лихом і виною всьому ніщо инше, тільки ліберальна, хоч мертва польська конституція. Змінити конституцію, обмежити її „ліберальність", розбудувати виконавчу владу, обмежити свободу рухів послів, перестроїти виборчу ординацію до сойму — ось величнє завдання польських державців. І наскільки більш р е а к ц і й н и м и будуть ті зміни, на стільки певнішою і трівкішою буде „направа" польської держави.

Всі ці менше й більше дотепні помисли, або й зовсім недотепні, є не так висловом життя, життєвої дійсности й поглядової науки життєвих процесів, як радше наслідком п р и г о л о м ш е н н я, спричиненого тими ударами.

Перш усього суть справи не лежить в тих чи инших постановах конституції, до тогож чисто мертвої, паперової, недійсної; суть справи не лежить в тій чи иншій виборчій ординації, в тих чи инших правах президента, у всевладности чи в обмежености прерогатив законодатних установ, тільки суть справи лежить в н е п і д г о т о в а н о с т и й н е з д а т н о с т и польського громадянства до самостійного державного життя. Шляхетську річпосполиту „поправлювано" безнастанно, на склоні старої річпосполитої ухвалювано ріжні закони, видавано розпорядки, „реформовано", заліплювано діри, підтинковувано, а вона всетаки розвалилася і то розвалилася не лише на радість „ворогів", але й на втіху великої частини Поляків, себ-то шляхти, яка репрезентувала націю.

Така вже доля кожної річі, кожної установи, кожного організму, що доба латання є наглядним показчиком, певною заповідію й запорукою скоршого або пізнішого, але неминучого розвалу тієї „направлюваної" річі, установи, організму. Бо „реформа" конституції і в звязку з нею обмеження прав громадян і їх еманації: парляменту — це не шлях е в о л ю ц і ї чи р е в о л ю ц і ї, яким ішли в свойому історичному поході народи й держави, тільки це саме декадентсько-реакційний шлях „направи", латанина, сп шне, непередумане, з реальних вимог життя невиплиаваюче перекабачування устроєво державних форм з т е о р е т и ч н о ліпших і поступовіших на т е о р е т и ч н о і п р а к т и ч н о гірші і реакційніші.

Ті польські діячі, що приняли назву „моральних санаторів"; ті, що їх на чоло польського державного життя видвигнула травнева ребелія, здобувши без труднощів санкцію свого вчинку, змагають до п е т р и ф і к а ц і ї с в о є ї влади, очевидно на якийсь довший, покищо неозначений час. І в тому напрямку домагаються вони від бездушного, анемічного, стероризованого сойму, обдертого з усяких моральних декорацій, зміни конституції. Істотою тієї зміни є вкорочення прав політичного представництва населення в користь президента держави і й о г о уряду, збільшення прерогатив виконавчої влади коштом законодатної.

По плянам теперішніх польських можновладців президент держави повинен одержати право розвязувати непідходячий йому і його урядові сойм, далі право vet-а проти непідходячих йому і його урядові соймових законів і право видавати декрети з важністю законів у часі розвязання законодатних установ і відсутности їх сесій та право в значній мірі самовільного видаткування з державного скарбу на рахунок в майбутности ухвалюваного буджету.

Ріжно можна оцінювати ці настирливі вимоги і наглядні посягання на права законодатних установ, одначе слід признати, що вони є л ь о г і ч н і, що в них є якась суть, якийсь конкретний зміст, простолінійний змисл. Правду кажучи, це є ніщо инше, як санкція дійсности, яка вже заістнувала, як петрифікація істнуючого стану річей. Зовсім природно, що сойм, який в часі ребелії розлетівся на чотири вітри і не мав ні сили, ні відваги, ні моральних основ, просто навіть не виявив ініціятиви, щоби противставитися ходові подій хочби словно; що той сойм, який опісля дав

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 314/26. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 145 (10.822) z dnia 3. lipca 1926. roku pod tytułem: 1) „Nedałeka wijna" między słowami: ... a słowami: a druha. 2) „Pod jednym dachem" od słów: Na osnow... do końca tego artykułu. 3) „Hrymaliw pow. Skałat" na stronie 3-ciej z kroniki p. t. „Dopysy" między słowami mu... a słowami: Pomm. 4) „Ternopil" na stronie 2-giej jak artykuł pod 3) między słowami sir.l... a słowami: adwokat zawierają ad 1) 3) i 4) znamiona zbrodni z § 65 a) uk. ad 2) znamiona występku z § 30... uk. uznał dokonana 2. lipca 1926. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 4/4 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ... z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 ... zasadzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 3. lipca 1926. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 317/26 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 146 (10.823) z dnia 4. lipca 1926 roku pod tytułem: 1) „Po zasidi" a) między słowami: Świdoms, b) między słowami measzos... a słowami: ... a słowami między słowami: ... rezmu... a słowami „Ukrainśke narodne ...". 2) „Ukrainśke narodne ... a słowami: a) między słowami: porusty... a słowami Straw... a b) między słowami: ... zawierają ad 1) znamiona występku z § 305 u. ... z § 65 a) i występku z § 305 u. k., ad 2) znamiona zbrodni z § 65a) uk. uznał dokonana 3. lipca 1926. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. i zarządzenie za przekroczenie na grzywnę 400 Zł. P. Lwów, dnia 4. lipca 1926. r. Hawel.

мети викрадено з одної самбірської крамниці, а покійний був одним з учасників крадіжи. Його вбив з ненависти його рідний брат Антін Майка з Губич, біля Дрогобича, в якого хаті найшли чимало крадених долярів. — У селі Пановичах (Самбірщина) пробив смертельно якийсь невідомий штиком парубка Малецького у м нт, коли цей вертався від шлюбу. Злочинець утік і причина цієї сензаційної подїї покищо невідома. — У Жовтанцях, сокальського повіту, контрабандисти зарізали бритвою місцевого коменданта митної сторожі Петра Немчука, ограбивши його з грошей, призначених на виплату стражникам.

— **Темна хроніка.** Перемиський злодій і ошуканець з професії 24-літний Реппер змінив місто і приїхав до Львова, де виступав як представник фабрики сира чи вугля з Пшеворська і на викуп товару брав від ріжних фірм скромно по 30 до 50 зол. Але і ця скромність йому не помогла і він вернувся туди, звідки вийшов — до арешту. — Коли невідомі люде підійдуть до вас на вулиці і почнуть з вами щиро витатися, хапайте себе за портфель: бо такий є останній спосіб прилюдної крадіжі, випробований останньої неділі чотирма злодіями на громадянинові Вільмановї, що виходив з ресторану на вул. Городецькій. Заки він схаменувся, втратив з кишені 200 зол. в обіймах прибраного приятеля.

— **Втомлені життям.** На Личаківськім цвинтарі застрілилась студентка медицини з Варшави, Румунівна, на гробі свого вуйка ген. Іващкевича. Причина — зневіра до життя. — 19-літня Анна Сотниківна випила з невідомих причин йодину в намірі вмерти.

— **Офіцири з норовами офіцирів царської армії.** Кілька днів тому польський офіцир застрілив у Варшаві в суперечці шофера. Похорони шофера перемінились у велику манїфестацію робітників та цивільного населення, які протестували проти такої самоволі. Нині приносять часописи звістку про другий такий самий випадок біля Новогрудка. Капітан, обурений на шофера, який всупереч умові, не чекав на нього, застрілив його.

— **Катастрофи.** У Франції не минає й місяця без залізничої катастрофи. Головною причиною таких катастроф надмірна швидкість поїздів і надто мала точність у сиґналах. Останніми днями між Парижем і Гавром вилетів зі шин поїзд, два перші ваґони дошадно розтрощені; 18 убитих, 97 ранених. У данім випадку до необережности машиніста та вартовників долучилась ще буря.

— **Збільшення польського авторитету.** Упадок авторитету парляментів в Европі навів членів американського сенату (парляменту) на думку, що треба найти якийсь сильний спосіб боротьби з недовіррям до їх духових компетенцій. З цією метою приготовляється в сенаті Сполучених Держав внесок, щоби кожний його член піддався науковому дослідові, що будова його мізку, зовнішна, себто черепа, і його духові здібности вповні видержали іспит. Нам невідомо близше, якими приладами мають лікарі чи психольоґи міряти інтелектуальні здібности представників американського народу, — але це байдуже. Важне те, що практичні Американці найшли патент навіть на посольську інтеліґенцію. Коли поміри голови послів і мізку причиняться для збільшення їх авторитету — уряд нічого кращого й не бажає!

— **Що вільно, а чого не вільно звідці спорту?** Королева гри в ситківку Француженка Сузанна Ленґлен — побита. Її місце заняла Англійка Олена Уільс, яка виграла з нею у Цімбльдон „меч" з переважаючим успіхом. Ленґлен не мала до цього часу суперниці. Знаючи про це, вона дозволила собі підчас останніх змагань у Льондоні явитись на дві годині пізніше на „меч", хоча десятки тисяч глядачів разом з англійською королевою ждали на неї. Вона домагалась зміни речинця гри, тому, що була перепроваджена, і на все це публика та аранжери змагань мусіли згодитись. Але, коли міс Уільс побила її, прихильність загалу відвернулась від неї. Перший почин дала англійська королева, яка не прийняла Ленґлен у себе, як це було в програмі, справедливо ображена, що вибралась на перший „меч" надаремне. Англійська преса подає до відома, що причиною спортової невдачі Ленґлен є — любов. Вона закохалась в якімсь молодім англійськім письменнику, який обіцяв її прийти на змагання і не явився. Ленґлен утратила негайно свій спокій, була незвичайно схвильована, її руки та ноги втратили свою давну енерґію. Невдячна роля славної спортовиці — не вільно їй програти, ні навіть закохатись.

— **Світова виставка без пива.** Цього місяця одчинили у Філядельфії світову виставку з нагоди 150 літних роковин американської незалежности. Наскільки вона буде світовою — в цім сумніваються більш усього Европейці, які не в силі з економічних причин узяти участь у такім дорогім підприємстві. На всякий випадок усе те, що попаде туди, буде зорґанізоване на американський лад. Німецька преса подає до відома, що на цій виставці пишатиметься величезний автентичний баварський ресторан. Уся обстановка від рогів оленів і деревляних столів аж до баварських кельнерок у народніх костюмах і співаючої орхестри буде правдива. Лише з великих баварських „гальб" гості питимуть замісць пива — лімонаду. Американці будуть певне захоплені баварською тверезістю, а Німець, який випадково зайде в такий рідний ресторан прополочити горло — впаде від паморків з дива.

— **Професорський титул** не дає спати доцентам польських університетів. Вони внесли до сойму петицію, щоби признали їм титул, який у нас уживають усі вчителі без ріжниці становища від століття. Дивна амбіція.

— **З кіна.** У кіні „Лев" це нова песа, драма „Шантажист подруж", у головній ролі з Райнгольд Шинцелем, Ерною Морена та Ерікою Глеснері. Комедія в 7 діях „Роскішна Ірляндка".

Дописи.

Радехів. (*До відома мін. освіти й віроісповідань*). Не маю змоги особисто поїхати до міністерства, щоб на місці представити жахливе положення, в якому опинились ми, батьки, між ними і я, що посилали свої діти з сіл до вселюдних шкіл у Раві Руській. Підношу голос в імени своїм і всіх оцих батьків, а при цім прошу і парляментарну репрезентацію, щоби порушила цю справу зі соймової трибуни. Нехай ширший світ довідається про наші гаразди: На цілий равський повіт, що має 80% українського населення, є одна, одинока семиклясова школа мужеська в Раві Руській, розуміється, з польською мовою навчання. З давен-давна школа ця вважалась повітовою і вчилось у ній значне число сільської дітвори. До цього року без ніяких майже труднощів приймали хлопців зі сіл і молодь, хоч і в чужій школі, могла користати з науки. Та цього року сталась небувала річ.

На цей рік не принято ні одного позамісцевого хлопця до школи, отже викинуто всіх сільських дітей з місцевих народніх шкіл (муж. і дві дівочі). В трьох останніх днях перед початком ферій вистоювали бідні батьки з дітьми перед школами, кланялись, цілували руки, та невмолимий директор велів вносити подання, їхати до Львова, а інспектор заслонювався наказом чи розпорядком кураторії львівської шк. округи і на просьби родичів кивав лише головою. І так викинено поза скобки школи всіх позамісцевих, що вже ходили до місцевих шкіл два й більше років. Діло в тому, що ні певі шкільні власти не можуть виказатися письменним розпорядком в цій справі і треба додумуватися, що є це новий наступ народової організації під диктатом чорносотенного гнобителя Прушинського на права наших дітей до школи. На мої настоювання відповіли мені, що ці школи це власність міста, а місто не обовязане приймати до свого будинку позамісцевих дітей. Позволю собі замітити, що місто живе селом. Чи не складаємо ми всяких податків ярмаркових, рогаткових, торгових тощо, які пливуть до міської каси? А по друге, чи школа в місті не є державною школою і то публичною для всіх горожан? Чому до цього року ставало місця для дітей зі села, а цього року вже його нема? Коли ж нема місця для наших дітей у місті, то творіть семиклясові школи по селах, до яких маємо повне право! По всяких апеляціях до властей, апелюю в імени своїм і всіх оцих батьків до вас, пане міністер! Чи відомий вам цей розпорядок п. Собінського (чи може Прушинського?) Чи дозволите, щоби всякі людці кпили собі з законодавства і конституції? Ждемо на отворення брам міських шкіл для наших дітей і покарання виновників. **Батько.**

Ярослав. (*З просвітньо-культурного руху*). Двигається і наш пограничний город, стара українська твердиня Галицької Держави. Тепер вживає вона всіх заходів, щоб відновити життя своєї волости. Дня 28. травня відбувся в Ярославі повітовий зїзд читалень „Просвіти" і кружків „Сільського Господаря". Метою зїзду було наладити розірвані війною звязки в повіті, бо старих провідних діячів у великій мірі вже не стало, вони погинули на війні. Через те підупали й названі товариства. Тепер вибрано нові повітові виділи, навязано зносини з новими людьми і поставлено роботу на кращий шлях. На тому зїзді був з рефератом делегат красних товариств „Просвіти" і „Сільського Господаря" зі Львова — п. інж. Творидло. Орґанізації просвітній посвячено було ще дві наради, в Ярославі і Перемишлі 17. і 23. червня, на яких голова „Просвіти" дир. Галущинський предложив свій основний плян. Проте одначе розкажемо потому.

З кінцем травня попрощали ми з правдивим жалем найкращого діяча, людину рідкої чесноти і характерности (б. офіцера тут. австр. залоги), п. Методія Гебуса, який перенісся до Львова.

Дня 6. червня святкували ми 10-ліття смерти Франка в світлиці Т-ва „Родина". Мало було учасників, бо перебила слота і не було відповідної реклями, яка тут звязана тільки з церквою. Але скромне свято гарно подїлало на присутніх. Тутешні патріотичні дівчата — п-на Кущівна і Москалевичівна віддеклямували прекрасно „Пролог" до „Мойсея" і „Каменярів", а про національного Каменяра сказав проф. д-р Пеленський. Добровільні датки в сумі 16·60 зол. відіслано до Комітету будови памятника І. Франка у Львові.

Спортове Т-во „Сян" приступило також до роботи. На спортове свято 24. травня їздило на змагання з „Беркутом" до Перемишля. Тепер розглядається за своєю площею, що очевидно не можливо буде набути без допомоги старших громадян.

Свято борців за волю покищо обминуло могили тих борців у Ярославі, які спочивають призабуті на старому й новому цвинтарі. Похід, правда, ходив на стародавний „княжий" цвинтар в середмістю, де в старовинній опущеній церкві відправлено молебні за всіх погребаних там предків, а потому на новий цвинтар за містом. Відправи на могилах наших героїв не було, бо тутешне громадянство тим не цікавилося і загубило память про ті могили. Ніхто не знав уже навіть, де погибші спочивають. Аж тепер з нагоди Зелених Свят піднято ту справу і кільком молодим людям (особливо студ. Скотинському) удалось віднайти гріб одного з них, січового стрільця з Ярослава Назаркевича, і через три дні опісля з добровільних складок положено Тому з цементу нагробну плиту, оздоблену тризубом і написом.

Щоби оживити життя, потрібно нам салі, якої досі нема, а яка легко може бути через дешеву адаптацію т-ва „Родина" біля церкви. До цього задумує тепер приступити о. декан Хотинецький. Є надія, що небавом буде і своя саля і не буде потрібно оплачувати польську „Ґвязду", яка побудувалася за українські гроші.

Приходів своїх потребує й Українська Захоронка на горішньо-лежайському передмістю. Одним з таких способів буде великий фестин, що відбудеться в неділю 11. липня пополудні в парку на Вільшанівці. Програма дуже багата й ріжноманітна, буде й чимало несподіванок для дітей: великий звіринець, фанти, льотерія і т. д. Найбільш цікавою появою буде гостина гетьмана, який зі своєю свитою відбуде святочний вїзд через місто до парку на фестин.

✝ Посмертна згадка.

о. Михайло Матюк, гр.-кат. парох Старуні, богородчанського повіту, помер в 71. році життя дня 26. травня ц. р. Похорони відбулися дня 28. травня. Померший повнив священичі обовязки 34 роки в богородчанськім повіті: в Невочині, Богородчанах-місті, Горохолині, Похівці, а 20 останніх літ як парох Старуні. Всюди, де перебував, лишив по собі вдячну память у своїх парохіян, на котру заслужив собі своїм невсипучим трудом в кождій ділянці життя. Його заходами творилися церковні й читальняні хори, основувались економічні товариства, як спілкові каси, торговельні кооперативи, а навіть перед війною цю відкю основувані спілки взаїмного обезпечення худоби. Найбільше праці посвятив Старуні, де за його побуту прийшлося будувати дві величаві церкви і де він став основником усіх 3 істнуючих читалень „Просвіти". Старуня належала до тих нечисленних сіл, звідки в останнім передвоєнним десятилїттю ходило багато молоді до середніх і високих шкіл. Покійний багато до того причинявся порадою, примірою, а нерідко й матеріяльною допомогою. В. Н. П.

ОПОВІСТКИ.

Ляльковий Театр Галактіона Чіпки і Пепе відідає з „Вертепом Наших Днів":

Пятниця 9. липня Калуш.
Неділя 11. липня Богородчани.
Понеділок 12. липня Солотвину. 2—2

Подяка. „Союз Українок" у Львові складає отсим щиру подяку „Союзові Українок" в Америці за фінансування висилки делегатки з краю на Конґрес Міжнародного Союза Суфражу в Парижі в травні с. р. 34 1—1

Подяка. Управа Українського Товариства Допомоги Еміґрантам у Львові складає свою найсердечнішу подяку диріґентові Хору Т. Купчинському та Хористам Львівського Співацького Гуртка, що безкорисно приняли участь 4. липня 1926 р. в улаштуванні панахиди в 40-ий день по бл. п. Головному Отаманові військ УНР. Симонї Петлюрі. — Головна Управа Т-ва. П. Холодний, голова, В. Хранко, секретар. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ д-р Юліян Лещій переносить свою канцелярію з днем 1-го вересня 1926 до нового льокалю. На час ферій заступати буде його канцелярія бл. п. президента д-ра Костя Левицького, Підвалля 7. 2939 3—3

УРЯДОВЦЯ а заразом здібного диріґента пошукує філія „Просвіти" в Журавні. Платня після умови, листи поручаючі пожадані. Зголошення слати: о. Юрій Боднар, Яйківці почта Журавно. 24 2—3

ЗНАМЕНИТА ІНСТРУКТОРКА, матура гімназ. з відзначенням, прийме лекцію на час ферій або й цілий рік. Зголошення до СС. Василіянок, Львів, вул. Потоцького ч. 95. 22 2—3

ВІДЗНАЧАЮЧИЙ ученик, здібний інструктор пошукує лекції з фільольоґії з обсягу 5-ої кляси гімн. Адреса: Спас Лешки долішні п. Бориничі. 35 1—1

МОРЕЛІ (Априкози) 1-а сорта вибрані, великі висилає в 5 кг. кошиках оплачено за посліплатою зол. 17. А. Веккерт, експорт овочів Заліщики 30 1—3

АМЕРИКАНЦІ ПОЗІР! Продам дуже дешево 20 моргів чорної землі з будинками під Львовом. — 370 моргів з лісом на Волині за 6.000 долярів на сплати. Скоморовський, Львів, Хорущина ч. 27. 31 1—3

ДОКТОР прав, Карлового університету в Празі пошукує якогобудь заняття. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Університет". 32 1—2

ІНТЕЛІГЕНТНУ панночку прийму до торговельної практики. Зголошення до Адміністрації під „Практика". 33 1—1

ЧЕРЕЗ ферії приготовлю до поправки або иншого іспиту з гімназії. Зголошення до „Діла" під „Студент". 36 1—1

УКІНЧЕНИЙ фільософ пошукує лекцій на час ферій. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Географія". 37 1—2

ШУКАЮ артиста Миколу Комаровського. Хто знає його адресу, прошу повідомити: Jędrzejów, Український Театр О. Міткевич, Олександру Пухальському по виїзді вислати. 38 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

і працю конгресу та про участь в ньому і співпрацю українських делегатів числом 20.*)

Як сказано, праця конгресу про адиться по секціях, котрих було шість; на пленарних засід иних конгресових нарад-зібрань полагоджувано формальні справи, як: закриття конгресу, вибір секцій, їх президій, складання звідомлень з праць по секціях і ухвалювання поставлених секціями резолюцій.

І так в першій секції („Міжнародні питання книгознавства") під проводом Джонстона (J hnston — делегат Америки, Анріо (Henriot — делегат Франції) і проф. А. Тільгого (Прага) прочитано сім рефератів, з чого один приналежить Левкові Биковському, лекторові подебрадської Господ. Академії, на тему: Міжнародній обмін дублетами. Референт розбірає в свойому докладі питання міжнародного обміну книгами, раціонального розподілу дублетами, що належать иноді до ряду бібліографічних раріт тів-уникатів, котрі через незорганізованість бібліотечної справи дістаються в руки книгарів-спекулянтів або до рук громадян, що не мають нічого спільного з книгою. Тому референт звертає увагу на потребу взаїмного порозуміння бібліотечних установ, на доцільність видавання списків дублетів і des derat-ів, якими повинні обмінюватися між собою наукові книгозбірні і цим шляхом дати змо у обміну дублетами. Немов доповненням реферату п. Биковського був доклад д-ра І. Борецького „O duplikátech" (по чеськи) і делегата Англії Mary P. Parsen ; обоє звертали увагу на загальну потребу міжнародного обміну книжками, дублетами й на потребу обєднання всіх наукових книгозбірень, організацій, інституцій тощо. Після заслуханих рефератів і дискусії вибрано комісію з делегатів конгресу, котрі мають виготовити відповідні проєкти статутів і програму для свого роду обєднання друкованого слова та її діячів-дослідників в один міжнародній союз книги.

В другій секції (Бібліографія і катальогізація) під головуванням проф. Ятча (Jatsch — делегат Німеччини), з Українців ніхто не читав реферату. Всеж таки про нас згадували у своїх докладах її референти, що говорили про завдання і методи праці славянської бібліографії. До ряду таких рефератів належить доклад проф. А. Бема (по російськи) „Задачи славянской бібліографіи, в котрій шан. референт торкнувся завдань української бібліографії, перечисливши з цеї ділянки видання Бібліографічної Комісії Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові та публікації Всеукраїнської Академії Наук у Київі. Другий з черги референт, що присвятив місце українській бібліографії, був відомий славіст проф. Зд. В. Тобольк а (Прага), котрий у свойому рефераті на тему „Slovanská a slavistická bibliografie" (по чеськи) з кинув зовсім слушно Українцям безплановість та незорганізованість бібліографічної справи, а під адресою українських наукових установ, що покликані розробляти українську бібліографію—неробство і недоцінювання завдань національної бібліографії. Третій з черги референт цеї секції Володимир Тукалевський (змосковщений Українець), бібліотекар „Славянського Інституту" в Празі, прочитав доклад по російськи Библіографія „Slavica", в котрому висловив бажання, щоб усі славянські установи та бібліотеки збірали матеріяли по славянському питанню й обмінювалися цими бібліографічними картками з иншими европейськими та славянськими науковими установами, даючи таким чином змогу поширити зацікавлення до славянознавства та підготовити потрібне видавництво збірної бібліографії „Slavica". Щоб це осягнути, необхідно, щоби кожний славянський народ видавав друком бібліографічний журнал, в котрому окреме місце відведеноб славянознавству.

В третій секції (Історія книги і бібліотек) під проводом делегата Франції (Cordey) і Німеччини (Bollert-а) з українських делегатів виголосили реферати, проф. Антонович і ректор Українського Вільного Університету в Праці, проф. д-р Олександер Колесса. Перший референт, проф. Дмитро Антонович, виголосив цікавий доклад на тему: З історії мистецтва української книги. На думку реф рента історія мистецтва української книги не тільки покривається з начальним процесом розвитку пластичного мистецтва на Україні, але часто веде перед у процесі розвою мистецьких форм. Появившись у другій половині XVI. віку, Українська Книга приносить мистецькі форми ренесансу і разом з тим у виданнях Острожських, Стрятинських і Львівських та инших виявляє своєрідний український ренесанс. Правда, ті видання шляхетно-прості, скромні й позбавлені великої пишности, але коли центром видавничого руху стає Наддніпрянська Україна, а саме: Київ, Чернигів та инші, тоді картина міняється. Тут Українська книга відповідно до форм „козацького барока" приймає нестримано роскішний вигляд, умисне підкреслену маєстатичність, виразно барокову пишність. Цей період кінчиться з добою гетьмана Мазепи. В часи Єлисавети книжковий рух на Україні знову оживає, тільки це вже мистецтво лекшого й манірного рокока. Але серед того легкого мистецтва вже почувається, хочби в працях Гр. Левицького, доба близької клясичности, яка справді опанувала мистецтво книги і трималася бизько сотню літ. Дальший розвиток українського книжкового мистецтва ведеться під знаком реалізму, яке ледви животіло в другій половині XIX. віку. Тільки з ініціятиви проф. М. Грушевського і В. Кричевського зверхній вигляд української книги відроджується під знаком романтичного націоналізму й заховання форми козацького барока. Це особливо змінилося, коли до того руху приєднався Г. Нарбут, що встиг заснувати на Україні цілу школу, до котрої належать: І. Мозалевський, Р. Лісовський та багато инших. П. Ковжун пробує ці принціпи єднати з принціпами кубізму, конструктивізму, але у вузькому націоналізмі. Широка течія народньої творчости сягає дальше ніж тенденція національного напрямку і знову прокидується в українських майстрів кисти туга за ідеалом клясичної простоти, шляхетности і спокою. Поворот до цього спостерігається й у самого В. Кричевського і в молодих майстрів, як: М. Кірнарський, Алексеєв та инші. Можливо, що це є рух нинішнього дня і коли так, то тепер мистецтво української книги розвивається по лінії процесу мистецького руху цілої Европи.

Другий український реферат — проф. д-ра О. Колесси на тему „Рукописи й палеотичні книги південного Підкарпаття", присвячений найдавнішим церковно-славянським памяткам XI. в. (як прим. „Слово Григорія Богослова") і Кирило-методіївським та західно-европейським впливам на ті наші памятники. Найкращим доказом тих впливів є деякі памятки Підкарпаття з XII—XIII. вв. Також київська церковна традиція виявляє себе, пр. в ужгородському перґаміновому „Полуставі" з XIV. в. Церковно-культурні звязки із Молдавією та південною Словянщиною виявили себе в рукописних книгах XV—XVIII. в. (пр. Мармарошська Грамота з 1404 р. та Мукачівська перґамінова Псалтира XV. в.) Рівночасно можна заввважити приплив живої народньої мови до тодішнього письменства, а саме в літописних записках, памятках апокрифічної літератури і в збірниках пісень XVII—XVIII вв. З черги розглянув шан референт палеотичні книги, велике число рукописних книг, далі друкарні на Підкарпатті (Грушівська друкарня), друки Тарнавські, Колошварські, Скодарські, Брашівські, Сас-Шебеські, Будинські і Віденські. Наслідком мадярського гніту не було змоги розвинутися друкарському мистецтву Підкарпаття, до чого причинилося ще й нищення некатолицьких рукописів і друкованих книг — Мадярами. Бажаючи хоч до певної міри боротися проти мадярського поневолення друкованого слова, Підкарпаття навязує культурні звязки із словянськими землями, особливож . . . . . чого доказом велике число палеотипів на Підкарпатті. З метою основного « прослідження памяток старого українського друкарства референт ставить побажання: заснування великої центральної бібліотеки й архіву на Підкарпатті, де зібраноб усі рукописні і палеотичні скарби цеї країни.

Денко Лют.й.

*) 1) Проф. Дмитро Антонович (Прага), 2) проф. В. Біднов (Прага), 3) Левко Биковський (Подєбради), 4) Павло Богацький (Прага), 5) С. Бойчукова (Академія Мистецтва, Київ), 6) Михайло Галущинський (Т-во „Просвіта", Львів), 7) М. Галаган (Український Вид. Фонд, Прага), 8) проф. Дмитро Дорошенко (Прага), 9) Іван Калинович (Бібліографічна Комісія Наук. Тов. ім. Шевченка), 10) проф. д-р Олександер Колесса (Український Університет Прага), 11) проф. Олександер Лотоцький (Прага), 12) К. Панькевичева (Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів), 13) О. Олесь (Союз українських письменників, Прага), 14) Юрій Сірий (Вид. „Дзвін"), 15) проф. С. Сірополко (Прага), 16) проф. д-р Володимир Старосольський (Прага), 17) Володимир Січинський (Прага), 18) Ф. Стешко (Прага) і двох мені невідомого назвиська українських надавців.

З українського Закарпаття.

Ужгород, 4. липня.

Академія в честь Франка. Дня 10. м. м. відбулася в Ужгороді в салі муж. учит. семинарії академія в честь Франка. Свято влаштовано заходом місцевих товариств. Саля, прикрашена зеленню, синьо жовтими прапорами і портретом Поета роботи артиста Вацика, була переповнена. Академію відкрив д-р Михайло Бращайко сердечною промовою, в якій змалював Франка як провідника нац.-визвольної думки українського народу. Потім п. Гренджа-Донський відчитав „Каменярі". З черги прочитав дуже змістовний реферат про літературну діяльність Франка д-р В. Бирчак, а п. М. Біличенко продеклямував вірші Поета: „Ходить вітер по житі" і „У долині село лежить". Дальше поділився думками про Франка і спинився на його політично соціяльних поглядах п-р М. Новаковський. Накінець п. Шандор і п. Остапчук прочитали з великим чуттям „Прольоґ" і „Наймит". Закінчено академію відспіванням Франкового гимну „Не пора". Свято мало теплий, сердечний настрій і стягнуло всі кола української еміграції і тутешнього громадянства.

День української пісні в Ужгороді. З приводу 5-літного іcтнування „Руського Національного Хору" уладжено зізд хорів Закарпаття, що відбувся дня 13. м. м. Зізд виявив, що праця дирігента п. Олекси Приходька принесла добрі і гарні плоди. Зіхалися селянські і дитячі хори з Грибовиць, Калника, Иовродерми, Гайдоша, Егреша й Перечина та хор Т-ва Кирила й Методія. Крім того були орхестри з Перечина й Зарічева. Протектором свята був посол о. Волошин. Хори в числі 600 осіб рушили походом з відзнаками через місто до епископської палати, де привітали епископа піснями (співали всі 600 осіб, дирігував п. О. Приходько). Вечером відбувся святочний концерт і конкурс хорів у міському театрі. Конкурс відбувся у трьох групах: 1) хори інтелігентів, 2) робітників, 3) селян. З селянських хорів дістав першу премію хор з Иовродерми (дир. учит. Міньо). Конкурс виявив, що закарпатські хори зробили в останньому часі значні поступи і причиняться немало до піднесення культурного рівня місцевого населення. Всі учасники покидали салю театру з великим вдоволенням.

З зд родичів українських дітей. Недавно відбувся в Ужгороді зізд родичів українських дітей. На зізді принято резолюції, в яких підноситься гострий протест проти чехізації школи, проти переношування українських учителів до Чехії, а учителів Чехів на Закарпаття, проти понижування наукового рівня в українських середніх, фахових і торговельних школах, проти чеської політики, що має на меті не пускати на посади тих учеників, що покінчили українську школу. Резолюція кінчається заявою родичів, що українське населення Закарпаття „не дасть себе понизити до ряду індійських паріїв".

Зізд леґіонерів. Перед 3 тижнями відбувся в Ужгороді зізд чеських леґіонерів. Цілий зізд був отвертою демонстрацією проти автономних змагань Закарпаття. Так само чеський учительський зізд, поставив до чеського уряду домагання переводити на Закарпатті енергічніше чехізацію.

По широкому світі.

Англійський уряд має намір призначити 3 міліони фунтів на купно чужинного вугля. В деяких копальнях власники предложили робітникам вищу плату при 8-годинім дні праці. Можна сумніватись, чи загал вуглекопів вернеться до роботи.

Прімо де Рівера приїзжає в Париж, щоби підписати договір у справі Марока.

Севастопільська пристань буде приноровлена при помочі цілої низки фортів до воєнних потреб. Так вирішив радянський уряд, який не може потурати Румунії, що, дивлячись заздрим оком на Чорне Море, замовила в Італії воєнні кораблі та підводні лодки.

Перський міністр війни Аберляс арештований за змову проти шаха.

Свята Франка.

Болехів.

Заходом Філії тов. „Просвіта" в Болехові відбулося дня 27. червня ц. р. свято Івана Франка. В гарно прибраній нашою молодою салі зібралося численно громадянство місцеве і з найближчих сіл. Свято почалося промовою п. Остапа Луцького, що запрошений комітетом не пожалів труду й нарочно прибув на свято в отсю підгірську закутину. Бесідник своєю промовою просто очаровував публику, прикував її до себе і витворив піднеслий святочний настрій, який тривав аж до кінця. Слідувала декламація „Каменярі", яку виголосив зі зрозумінням салінарний робітник п. Степан Мудрицький. Хор під орудою адм. Зволинського відспівав кантату Стеценка „Слава тобі", а абітурієнтка Л. Цегельська відделамувала „Прольоґ" до „Мойсея". В другій части свято відіграно Франкового „Учителя". Вистава була дуже дбайливо підготована і тому пройшла з дуже добрим успіхом. Декотрі ролі вийшли справді знаменито. Взагалі ціле свято зробило незвичайно миле вражіння.

Один з богатьох.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" сконфісковано ні більше ні менше, тільки в 7 місцях. Так вичеркнено кілька слів з резолюцій політичного віча в Радехові, дальше 3 більші й менші місця зі статті „Громадянство й учительство" і одно більше місце та 2 фрази з „Листу з Волині". Це 63-я конфіската „Діла" в цьому році.

— **З кол українських інвалідів** у Львові повідомляють нас, що сліпий інвалід Федір Романів, який зачав був голодівку на знак протесту проти поведінки управителя Дому Інвалідів, уже її перервав. Само „Краєве Т-во опіки над інвалідами" тут невинувате. Цій справі буде присвячене засідання Т-ва в четвер 8. ц. м.

— **З Громади Ставки** пишуть нам: В громаді Ставки, судового повіту Янів, прийшло до поважних непорозумінь між селянами й о. Коновальцем, парохом Страдчина і Ставок. Діло в продажі двох парцель, яких громада Ставки конечно потребує для громадських цілей. Не зважаючи на те, що громада Ставки оферує ціну купна-продажі відповідну вартости згаданих парцель, о. Коновалець наміряє продати згадані парцелі Іванові Паранякові і Федькові Бундзові за ціну 3.700 зол. низшу, як оферує громада. З огляду на те, що справа ця спричинила велике розярення в громаді Ставки, яке використовують несовісні аґітатори проти нашої церкви, повинні компетентні церковні чинники вглянути в цю справу і зробити з нею порядок на місці.

— **Чи комуніст може мати більше жінок?** У московській „Красной Ґазеті" публіцист Сосновський критикує дивну поведінку радянської адміністрації з приводу голосної справи студента ґірничої академії Коренкова. Коренков ограбив касу академії, тому, що хотів їхати відпочити на Крим. Це дурниця. Але його любка Давідсонівна вмерла серед таємних обставин, буцім-то самовбивством зі схрещеними на грудях руками, а Коренков спалив усі її папері. Але й це дурниця. Слідча комісія рішала зовсім инше принціпіяльне питання: чи Давідсонівна була його жінкою, чи ні. Коренков заперечив, тому, що одночасно мав звязки з иншими студентками. Роман з Давідсонівною був тільки винятковим. Товариші Коренкова доказували, що Давідсонівна мала буржуйські звички і що статути комуністичної партії не забороняють її членам мати одночасно більше як одну жінку. Як там було з касою і зі смертю студентки — це инша справа, але головну вирішили просто: Коренкова, якого раніше викинули з партії, прийняли туди назад і він став знову студентом ґірничої академії.

— **Злочинна хроніка.** У сел. Шаде, самбірського повіту, найшли труп мужчини, пробитого чотирома кулями, а біля нього ріжні предмети. Виявилось що ці пред-

свою санкцію кінцевому наслідові тих подій; що сойм і сенат, який під диктатом і під загрозою кнута вибрали були президентом держави головного „ребелянта“, а опісля його ставленика проф. Мосціцького, отже зовсім природно, що той сойм (і додаймо: сенат) не має иншого виходу, як бути послідовним і дати своє placet на нові вимоги теперішних можновладців. Це щонайменше було би в стилю того польського — скажім — народнього представництва.

Але до правительственної будівлі нового правопорядку в Польщі вдискредитовані польські партії хотілиб докинути ще й свою цеголку. Мовляв, вони теж „направляють“ річпосполиту польську. А метою тих „чотирьох крейцарів“ центрово-правих польських партій виказатися „діяльністю“ перед вільними й невільними виборцями, відбитися на моральному фронті, звернути увагу на себе мас — з одного боку, а з другого створити собі базу для реституції свого єдиновластя на будуче та при допомозі зміни виборчої ординації унешкідливити досі нероздавлених „внутрішніх ворогів“ держави.

З проєктом зміни конституції і виборчої ординації — як на команду — виступили: „Пяст“, З. Л. Н., Х. Д. і Х. Н. Всі ті проєкти звязані одною спільною провідною думкою: утвердити панування „поміркованих“ і „устаткованих“ польських елементів

Отже проєкт „Пяста“ між иншим викреслює з конституції пропорціональність (за виїмком „мішаної“ території!), підносить ценз віку щодо активного виборчого права на 24 літ, а щодо пасивного на 30 літ, зносить незайманість послів за їх діяльність поза соймом (хоч і досі та „незайманість“ у відношенні до українських і білоруських послів була проблєматична!), скреслює постанову про непотягання послів до карної відповідальности в часі виконування мандату (й обмежує цю постанову до біжучої соймової сесії), накладає на сойм обліґаторійний примус щодо речинцевого ухвалювання бюджету, змінює принціпово виборчі округи при виборах до сенату і вкінці пересуває голосування над зголошеним votum-ом недовіря урядові на одно з дальших засідань сойму. В инших точках проєкт „Пяста“ меншбільш покривається з вимогами уряду.

Проєкт З. Л. Н. теж усуває пропорціональність, зберігаючи її тільки в „мішаних“ округах (як і проєкт „Пяста“) та допускає творення національних або віроісповідних виборчих курій. Ценз віку виборців підносить на 25 літ, вводить Державну Раду (Rada stanu), яка є фактично рішаючим, хоч тільки дорадним органом президента держави й уряду. І так президент може розвязати сойм на внесення ради міністрів, але за порадою Державної Ради. Так само може він припинювати виконування законів, але після засягнення думки Державної Ради. Між каденціями сойму президент має право видавати декрети з важністю законів, засягнувши думки у Державної Ради, на основі однозгідної постанови ради міністрів. Одначе ті декрети не можуть торкатися змін конституції, нових податків, монетарної системи, виповідження війни, самоврядного устрою і державних позичок. Та й тут є ще розгрішення для президента. Він може і в тих виключених від його інтервенції справах видавати декрети на основі уповажнення сенату за виїмком зміни конституції. Вкінці проєкт З. Л. Н. відкидає право страйку військових урядовців і робітників державних підприємств.

Як бачимо, „реформаційний“ розгін президента спиняє, а радше направляє у відповідне корито проєкт ЗЛН. при допомозі Держ. Ради і сенату в надії, що обі ці установи будуть в руках польської реакції.

З кого має складатися Держ. Рада і який має бути її обсяг ділання, про те не говорить проєкт ЗЛН., кладучи над цею інституцією таємний знак запиту й оклику. Але цю таємничість розвязує проєкт Х. Н. (групи Дубановича), пропонуючи, щоби Держ. Рада складалася з 24 членів, а саме з 5 представників сойму і 5 представників сенату, з президента Найвищого Суду, президента Найв. Адмін. Трибуналу і президента Найв. Палати держ. контролі, з 5 членів правничих факультетів істнуючих польських університетів і 5 представників господарського життя (хліборобства, промислу, торговлі, ремесла, умової праці і фізичної праці), покликаних президентом держави.

Також сенат, який був би по проєкту христ. народ. партії (по старій галицькій термінольоґії ми назвалиб Х. Н. подоляками) рівноправний зі соймом, складавсяб зі 100 членів, з яких 60 вибиралиб на протяг 6 літ господарські і професійні організації (хліборобські, торговельні, реміснячі, праці фізичної й умової), 5 делєґатів висилав би католицький епископат, а 3 — инші віроісповідання в Польщі, 13 делєґувалиб найважніші наукові установи, 6 міські ради (Варшави, Львова, Познаня, Кракова, Лодзі і Вильна), а 13 іменував би президент держави.

Як бачимо, то не лише законодатна, але й виконавча влада в Польщі була би спутана сенатом і Держ. Радою, а тим-самим всеціло була би в руках польської реакції.

Але чи тим способом навіть з польської точки погляду осягненоб великі успіхи, чи справді це довелоб до „направи“ річипосполитої, чи створення тих реакційних фільварків булоб передумовою політичного й господарського виздоровлювання польського хворого державного організму?

Польські великі землевласники, промисловці, фабриканти, сільські куркулі доробкевичі та їх хвости зпоміж інтеліґенції думають цею карикатуризацією псевдоконституції зазумбелати широкі народні маси та здійснити свою мрію: sic volo — sic iubeo під покришкою „зміни конституції“.

Для нас — очевидно — була би це не тільки петрифікація істнуючого політично-соціяльного курсу, закоріненого режіму

Та одночасно цей величанський крок взад був би поставленням точки на і.

Після вбивства С. Петлюри.

Посол д-р Геллер про українсько-жидівські відносини після вбивства.

Краківський „Нови Дзєннік“ приніс інтервю з послом д-ром Геллером у справі українсько-польських відносин на терені Сх. Галичини після вбивства Голови Директорії С. Петлюри Жидом Шварцбартом. Пос. Геллер належить до сіоністичної лівиці тзв. групи Ґітахдуту і є одним з головних її представників. На конкретне питання, звернене до посла Геллера представником „Нового Дзєнніка“, що він думає про розвиток подій і настроїв після вбивства С. Петлюри, була така відповідь:

„Дуже жалію, що без якоїнебудь наміру з обох сторін дружні взаємини між Українцями і Жидами нарушено останньою пресовою полємікою на тлі вбивства С. Петлюри. Знаю дуже добре про те, що більшість жидівської суспільности, а також більшість української суспільности в Польщі, прямуючи не тільки до сусідського згідного співжиття, але й видячи необхідність політичної кооперації в обороні перед тим самим гнетом, бажали би цей прикрий інцидент як найскорше зліквідувати. Одначе тут виявляється, що часто відповідальна політика, замісць доцільно кермувати публичною опінією, стається нераз її вязнищею і тому кожний вважає, що мусить чекати аж друга сторона „зробить початок“. Ми для такого „престіжового“ становища, як шкідливого для спільної справи не маємо ніколи зрозуміння“.

Схарактеризувавши ось так поверховно теперішній стан настроїв, пос. Геллер дав відповідь на друге питання, в якій цілі Жидівське Коло видало знаний комунікат в справі ганебного вчинку Шварцбарта.

„На дотичному засіданні — казав дослівно посол Геллер — мене не було, не було також моїх товаришів із фракції Ґітахдуту, бо скликано його ad hoc для кількох політичних справ наглого характеру, але по розгляді справи я ствердив, що в тому випадку ні внескодавці, ні ухвалюючі не привязували поважнішого політичного значіння до того комунікату і не припускали ні на хвилю, що саме той комунікат зможе викликати серед української суспільности якусь нехіть або невдоволення. Особисто вважаю, що комунікат був зайвий, а пояснюю собі його тільки, як вияв хвилевого настрою, а не як свідомий політичний акт, який зміряв би до атакування або до шкодження українській суспільности“.

В наведених словах пос. Геллєра підчеркнули ми нарочно ті місця, в яких він мабуть несвідомо робить з поважних жидівських сіоністичних політиків таких наївних людей, що не здавали собі навіть справи з того, що рішали. Як можна допустити, щоби офіціяльна репрезентація жидівського населення в Польщі приймала які-небудь постанови, до яких не привязувала поважнішого політичного значіння“?

В тому випадку пустився пос. Геллєр занадто сміло на „бистрі води“ і то в тій цілі, щоби відсепарувати себе від того комунікату. На жаль, ця сепарація не вдалася, бож це не хто инший, а він сам зводить поважну справу до категорії неповажного політиканства, з чим напевно не погодяться ті, що комунікат приймали. Та слабко виходить те відсепаровування від принятого комунікату ще й тому, що таке ставлення справи свідчило би радше не про сепарування, а про масковану солідаризацію з комунікатом. Бо на щож розумовання на тему того, чи хтось привязував до ухвали поважніше чи не поважніше значіння?

В дальшій розмові з представником „Нового Дзєнніка“ пос. Геллєр заняв до самого вчинку Шварцбарта таке саме становище, як ті, що ухвалювали відомий комунікат Жидівського Клюбу. Тут не знаємо, чи прикладав до тих слів пос. Геллєр поважне, чи не поважне політичне значіння, та думаємо, що скорше поважне.

„На основі всяких позорів — казав він дослівно — як і на основі фактичних інформацій не улягає, здається, сумнівові, що вчинок Шварцбарта є актом наболілої душі враженої людини, що почула в собі покликання, щоби бодай ціною власного життя пімстити ті страшні різні, про які так багато чув, або кріваві наслідки, яких на власні очі бачив. Цілком зрозуміле, що цей вчинок відбився сильним відгомоном у Жидів цілого світу, бо відтворив у їх памяти ті потрясаючі трагедії, які переходило жидівство російське в пореволюційнім (?) періоді, а які по всі часи будуть проймати жахом прийдешні жидівські покоління. Одначе це не вина жидівства, що в свідомости всіх Жидів погроми на території наддніпрянської України звязані з назвищем Петлюри. Цей факт був відомий для українських політиків, а коли вони думали або були переконані, що це не відповідає дійсности, повинні були на протязі тих літ доказати невинність Петлюри і очистити честь їх національного провідника. Їх мовчанка скріпляла тільки дотеперішню думку жидівської і нежидівської (?) опінії про те, що Українці так само оцінюють ролю і вину Петлюри і тому теперішнє обурення української преси всіх немало здивувало. Инша річ, що мені не відповідає та свого роду гальорифікація, яка тут і там в перший хвилі після вбивства проявлялася в жидівській пресі, а яка вчинок Шварцбарта коментувала: „знайшовся врешті месник“, „нехай знають, що відтепер не можна вбивати Жидів безкарно“...

Як здецидовані пацифісти (Ґітахдут) противимося таким „національним“ настроям без огляду на причини і обставини.

...Ціле українське громадянство не може відповідати за вчинки тих озвірілих погромницьких банд і є радше заінтересоване в явному відмежуванню себе від тих страхітів, які розгорне процес перед опінією світа. Домагаючися спільно з нами звільнення Шварцбарта, можуть Українці переконати Жидів і цілий світ, що Петлюра вільний від безпосередньої чи посередньої вини в погромах. Жиди помимо погромів, а навіть безпосередньо по них, не дали себе унести жалеві і горечі, і зберегли своє позитивне і активне відношення до незалежницьких або політично-культурних змагань українського громадянства. І нині, з нагоди процесу Шварцбарта не мають наміру шкодити імени й інтересам українського народу. Завсіди маємо і будемо мати повне зрозуміння для слушних постулятів Українців, завсігди памятаємо на конечність доброго сусідського співжиття обох народів, що від літ замешкують ту територію і ніколи не забудемо про необхідність спільної оборони перед гнетом і спільної боротьби за народні права. Про те повинні памятати і Українці і в імя історичної правди повинні зараз понехати все, що може унеможливити або утруднити ту спільну боротьбу“.

Ось такі то погляди і постуляти посла Геллера, головного представника радикальної лівиці сіоністів, згуртованих у Ґітахдуті. Бажаючи відсепаруватися від воюючого сіоністичного націоналізму офіціяльних його представників і їх пресових органів, пос. Геллєр до тої міри заплутався і так далеко зайшов у тенденційному освітлюванні минулих і теперішних подій, що не зважаючи на свої застереження, перейшов тих, від яких відмежовувався. Та про те в слідуючому числі.

С. У. В.

IV. Інтернаціональний Конґрес Бібліольоґів і Бібліотекарів. — Українські делеґати. — Праця в перших трьох секціях.

Прага, 5. липня 1926.

Міжнародній Конгрес Бібліольоґів і Бібліотекарів у Празі, що тріває від 28. червня ц. р. по день 3. липня, є з черги четвертим інтернаціональним конгресом по книгознавству. Перший міжнародній конгрес діячів книги відбувся у Франції в 1900 р. (в Парижі); другий — у Брюсселі в 1910 р.; третій знова у Парижі в 1923 р. а цьогорічний, четвертий, припав на долю Чехословаччини. Заповіджений пятий конгрес по книгознавству відбудеться ще цього року в жовтні (1926 р.) в Америці, в місті Філядельфії, з нагоди 100-літнього ювилею тамошньої університетської бібліотеки.

Цьогорічний IV. Інтернаціональний Конгрес Бібліотекарів і Прихильників Книги (Congrès International des Bibliothécaires et des Amis du livre) у Празі, котрий відбувся при участи 600 делеґатів, що репрезентували 30 народів та країн земського глобу, був передовсім величавою манифестацією всесвітньої книги, святом друкованого слова і видимим знаком світового обєднання працьовників та прихильників книжної справи. А доказом цього не тільки кольосальне число учасників Конгресу й виставка друкованого слова Чехословаччини, але також прочитані реферати числом до сотні, що їх виголошено по ріжних секціях, установлених Конгресом. У цих рефератах і дискусіях делеґати Конгресу порушували найріжнороднішні питання з книгознавства, бажаючи розвязати складну проблєму книжної справи, обмінятися думками і здобутим досвідом із життя книги, прослідити пройдені шляхи та намітити нові дороги задля розвитку книжкового діла й остаточної побіди над насильством — культури книги.

Тому, що в „Ділі“ була вже мова про саме відкриття конгресу, ми сьогодня даємо коротенькі звідомлення про діяльність